

*Автор: Заруцька Валентина,
учитель вищої кваліфікаційної категорії,
«учитель-методист» НВК № 26 м. Рівне*

Тема: «В Україну линуть журавлі...» Василь Стефаник. Життя і творчість. «Покутська трійця» (урок-літературознавча мандрівка з використанням мультимедійних технологій).

Мета уроку:

- познайомити учнів з біографією і творчим доробком В. Стефаника, з'ясувати роль письменника, творця для України, українців;
- оглядово подати матеріал про досягнення його земляків і найближчих друзів – Леся Мартовича та Марка Черемшини, ознайомити з діяльністю «Покутської трійці»;
- розвивати навички сприйняття інформації на слух, виділення головного, вміння складати тези лекції, життєпис письменника, акторські творчі здібності учнів;
- виховувати зацікавлення творчістю «поетом мужицької розпуки», патріотизм і любов до української літератури.

Теорія літератури: Еміграція.

Обладнання: Підручники, портрети письменника, його соратників по «покутській трійці», видання творів, ілюстрації з музею письменника, учнівські презентації, рефлексивні картки самооцінки, путівники учня, таблиці «Життєпис письменника», виступи, повідомлення про життя та творчість митця, екскурс в історію української еміграції, поезія.

Методи і прийоми: Рольова гра «Ми – біографи», «Ми – літературознавці», «Я так думаю», «Ми – актори», записи гуцульських мелодій, відеосюжет про Поділля, вислови про письменника (епіграфи до уроку), літературознавчий словник, музейна світлиця В. Стефаника.

Тип уроку: Вивчення нового матеріалу (біографії письменника).

Очікувані результати:

Учні повинні знати: основні віхи життєвого та творчого шляху В. Стефаника; відомості про творчі зв'язки з Л. Мартовичем, М. Черемшиною; особливості стилю письменника; визначення терміну «еміграція».

Учні повинні вміти: складати тези лекції; самостійно працювати з підручником, науковою літературою; схарактеризувати внесок митця в

українську літературу кінця XIX – початку XX століття; характеризувати своєрідність творчої манери письма В. Стефаника.

Хід уроку

I. Організаційний етап уроку.

Запрошую до музейної світлиці В. Стефаника. Огляд виставки.

1. «Незакінчене речення».

З'ясування емоційної готовності до уроку.

Пропоную вам почати із визначення свого настрою. Доберіть 2-3 епітети на означення вашого настрою і продовжте речення «Сьогодні мій настрій...»

Учні записують у зошити дату, класну роботу, а нижче – речення, яке вони продовжують (за бажанням зачитують).

2. Бесіда.

1. Звертаючись до власного життєвого досвіду, скажіть, коли ви почували себе щасливими?

2. А втомленими? Чи нещасливими?

3. Причини виникнення такого почуття?

4. А взагалі, як ви думаєте, коли людина буває щасливою?

5. А як ви вважаєте, чи був щасливим В. Стефаник, про якого ми сьогодні будемо говорити? (Вислухати кілька думок)

II. Мотивація навчальної діяльності.

1. Представлення теми та мети уроку.

- Запишіть тему уроку і прочитайте епіграфи, вони є у ваших путівниках та на дошці. Оберіть (кожен самостійно) один із висловів. Готуючись до наступного уроку, ви зробите висновок: чи правильним був ваш вибір. Адже вам було подано кілька варіантів, ви мали право обрати. Чому?

- Ім'я нашого уроку «В Україну линуть журавлі...». Запишіть у свої конспекти. Поміркуйте, чи вдало підібрано ім'я уроку? Промовте про себе. Чуєте як звучить курликання журавлів..? Який настрій?

2. *Цілевизначення та планування.* Отже, виходячи з теми уроку, про що ми дізнаємося на уроці? (можливі відповіді учнів)

- Про письменника як людину.

- Про його життя.

- Про діяльність.

- Творчість.
- Про феномен новеліста.
- Про еміграцію українців за кордон.

III. Актуалізація опорних знань.

Звучать гуцульські мелодії.

- Ви маєте можливість подивитися сучасний вигляд Покуття, куточок Василя Стефаника – Івано-Франківщину(презентація вчителя).

1. Рольова гра «Ми – актори».

- Я пропоную вам стати учасниками театралізованої інсценізації. Ваші однокласники мали випереджувальне завдання – розіграти епізод із твору. Уявіть...

Ідуть зйомки фільму «Камінний хрест» Леоніда Осики за сценарієм Івана Драча.

Виходить автор, Іван Дідух, а всі присутні – це його гості-односельці. Клас прикрашений до гуцульської світлиці, ікона в кутку, газда з пляшчиною в руках, стоїть у задумі. Монолог автора, Іван звертається до односельців з промовою. (Уривок з новели «Камінний хрест»).

2. Бесіда.

- Про яку подію йшла мова в інсценізованому уривку?
- Чи зуміли ваші однокласники передати настрій людини, яка покидає рідну землю?
- Що таке еміграція?
- Чому ця тема так боліла письменнику?

3. Звучить гуцульська мелодія, повільно затихає.

Слово вчителя: У 2013 році наша Україна відзначатиме 122-у річницю української еміграції в Канаді. Це гіркий, а не щасливий ювілей для нас, українців.

- Яка ж сила примусила розійтися наш український народ по світу?! Про це вам розповість учень, який попрацював з історичними джерелами. (Короткий еккурс в історію української еміграції).

- Повідомлення учня- історикознавця.

4. Словникова робота.

- Запишіть у зошити визначення поняття «еміграція».

- Проблеми селян-емігрантів мучили письменника ще коли він був студентом медицини і щодня бачив страшні до неправдоподібності сцени на Краківському вокзалі – еміграцію українців.

5. *Проблемне питання.*

- Ви, напевно, здогадалися, чому Марко Черемшина назвав «поетом мужицької розпуки» Василя Стефаника, саме про нього ви почуєте розповіді від своїх однокласників-літературознавців.

- Працюйте у робочих зошитах, заповнюючи таблицю «Життєпис письменника» (довільна форма виконання). Занотуйте найцікавіше, вкінці дехто зачитає свої записи.

IV. Сприйняття та засвоєння нового матеріалу.

1. *Рольова гра «Ми – біографи», «Ми – літературознавці».*

Літературознавчі дослідження учнів, мандрівка у життя та творчість письменника.

- Слово учням-біографам та літературознавцям, які мали випереджувальне завдання – опрацювати матеріали про життєвий та творчий шлях митця (завдання на вибір).

- 1) Дитинство і навчання.
- 2) Цікаві факти різних періодів життя.
- 3) «Покутська трійця».
- 4) Творчість, пошанування.

2. *Бесіда.*

- Яку роль відіграє, на ваш погляд, в житті людини дитинство, батьківська наука, оточення?

- Про які цікаві події, факти з життя ви дізналися?

- Що ви записали у зошити?

- Існує такий афоризм: *кожен у житті несе свій хрест*. А велетням духу, таким як Стефаник, довелося впродовж усього життя нести й хрест вселюдської муки. Про це – на наступному уроці при обговоренні новел Василя Стефаника.

V. Рефлексивне оцінювання.

1. *Інтерактивна вправа «Мікрофон»: Василь Стефаник видався для мене*

- *як письменник –...*
- *як людина – ... (можна словами відповідно обраного епіграфа).*

2. Підсумок.

Заповніть і запишіть у рефлексивну картку самооцінювання відповідь, поставте цифру, який епіграф ви обрали, оцініть свою роботу і запишіть **домашнє завдання (на вибір):**

- 1) Прочитати новелу «Камінний хрест», завершити роботу з таблицею.
- 2) Заповнити рефлексивну картку самооцінки.
- 3) Створити художньо-поетичне бачення прочитаного твору (проект «Я – художник»; есе «Я – письменник», інше).
- 4) Поміркуйте, чи вдало підібрано ім'я уроку «В Україну линуть журавлі...»

3. Музично-поетична хвилинка «В Україну линуть журавлі...».

Тихо звучить музика. Учениця читає поезію.

*Живуть землі співучої сини
В Америці, Канаді, Аргентині.
Їм сняться рідні села і лани,
І очі мавок, незбагнено сині.*

*Летять роки, як сиві журавлі,
Немов журба, сльоза лягла на вії,
І не дає заснути до зорі
Щемлива, наче пісня, ностальгія...*